Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 62. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 10-го БЕРЕЗНЯ 1953. ПЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 62. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 10, 1953. VOL. LXI

ПЛЯНУЮТЬ ШЛЯХИ НОВОЇ ПОЛІТИКИ СУПРОТИ СССР

Ню Йорк. — Адміністрація Айзенгавера бере до уваги цілу низку стратегічних маневрів у холодній війні, щоб раз на завжди ствердити, чи новий уряд Кремля почувається доволі безпечним іти слідами небезпечної політики Сталіна. Плянувачі високої політики, як довідується Тед Луїс, кореспондент „Дейлі Нюз", кажуть,, що ані Айзенгавер, ані секретар стейту Доллес не мають наміру дозволити Сталіновому наступникові, Георгові Маленкову, тримати свою руку сховану, доки він вирішить самий, що прийшла його година. Це не буде стратегія Трумана-Ачесона вижидати місяцями, щоб довідатися, яким шляхом іде Москва. Айзенгавер обіцяв під час виборів, що він перебере від Кремля ініціятиву в холодній війні. Вислід цього може бути такий, що на терені „гарячої війни" в Кореї й Індо-Китаї може наступити незабаром якась приспішена діяльність.

У зв'язку з цим деякі військові дорадники думають, — що серед теперішнього застою в Корейській війні, треба зробити якесь посунення для швидкого вирішення — „про мир, а як ні, то щось інше". Одначе більшу вагу прикладають політичні експерти до оферти Айзенгавера зустрінути Маленкова „дальше ніж у половині дороги". Деякі знавці тієї думки, що наступник Сталіна є під великим пальцем Молотова в справі закордонної політики, а Молотов займав завжди безкомпромісове становище в розмовах з західно-европейськими дипломатами. Якщо б справді Айзенгавер зустрівся з Маленковим — і то незабаром, — тоді обидва співрозмовці могли б зважити себе, а це само було б нагодою для вільного світу. Серед такої зустрічі можна б було ясно запважити, яким шляхом піде Росія, а саме про це хоче довідатися світ, що стоїть зовні залізної заслони.

Зате „Н. Й. Таймс" в редакційній статті, дораджує американському урядові вижидати, кажучи: „Ми мусимо бути готові втримати наші позиції проти всякої агресії або змови. Ми теж мусимо бути готові підкреслити наш взірець миру, якщо нові володарі Росії змагають до миру, до якого Сталін не змагав. Во ж ті нові володарі це не боги. — Вони не забезпечені. Хаос і їх може заскочити. А коли нові фальшиві пророки згинуть або послабнуть, або повбивають один одного, тоді ми мусимо бути готові привітати якогось справжнього пророка, який говорить чесно за мир і чесно за демократію. Нам треба бути готовими, навіть коли нема великих надій".

Заки ще в Москві проголошено настановлення Маленкова наступником Сталіна — „Голос Америки" видав заклик до комуністичних провідників сателітських країн, щоб вони взяли до уваги можливість чистки, наказаної з Москви, серед якої вони самі можуть бути замішані в обиду.

Сен. Мундт про „Голос Америки"

Вашингтон. — Член постійної слідчої підкомісії, що її очолює Дж. Мек Карті, сенатор-республіканець Карл Мундт, заявив, що дотеперішня діяльність „Голосу Америки" виправдана, і що це він може ствердити, як один з „батьків" тієї агенції. Сен. Мундт, у розмові з кореспондентами, не заперечив, що в діяльності „Голосу Америки" було багато помилок, які пояснюються тим, що справа ця була зовсім нова, незвична для багатьох, що їй присвятились. Окрім того недотягнення були викликані загальною неокресленістю державної політики, а „Голос не міг бути міцніший чи виразніший, як наша закордонна політика". У „Голосі" працюють багато осіб, що ще живуть настроями угодовства воєнного часу, а також особи, що недовго перебувають у країні і які через те не мають належного злиття з американським світоглядом. Сен. Мундт вважає, що центр „Голосу Америки" повинен бути перенесений з Ню Йорку до Вашингтону, де він буде в постійному особистому контакті з державними чинниками.

Договорились про переміну британської валюти на американську при товарообміні

Вашингтон. — У спільнім комунікаті з британсько-американських економічних та фінансових переговорів стверджено, що обидва уряди підставово погодилися як країни вільного світу могли б допомагати собі через свобіднішу виміну своїх промислових виробів. Ці умови вважаються неформальні, отже не мають обов'язуючої сили, одначе вони дають підставу до дальших розмов, які доведуть до якоїсь одної торговельної політики між країнами вільного світу. Найважливіший пункт у домовлености це можливість переміни британської стерлінгової валюти й валют інших країн на американську долярову валюту, чим злагідниться торговельні обмеження.

ФАРМЕРСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ ЗДА ЗМЕНШИЛОСЯ ЗА ДЕСЯТЬ РОКІВ НА 5,500,000

Вашингтон. — Фармерське населення в Злучених Державах, як про це звідомляє Бюро Цензу, постійно меншає від часу двох світових воєн, а в десятиріччі, що почалося в квітні 1940 р. загальне число фармерів впало на кругло 5,500,000. За провіреним звітом з останнього перепису людности, кількість фармерського населення в квітні 1950 р. виносило 25,058,000, а попередній ценз з квітня 1940 р. виказував 30,547,000 фармерів. Заки Америка вмішалася в першу світову війну, фармерське населення в 1916 стояло на вершку своєї чисельности, бо охоплювало 32,440,000 осіб. Наступного року воно незначно зросло, але після того воно вже ніколи не досягло цифри з 1916 р. У провіренім звіті з 1950 р., деякі цифри переставлено і тому виходить неясність. Так наприклад в звіті не подано кількости людей, що живуть на винаємлених фармах і в винайнятих фармерських домах і заробляють на повне втримання деінде. Не зважаючи на це, знавці твердять, що від довшого часу помітна мандрівка людей з фармів до міст, а до цього найбільше причиняється запотребування робітників в оборонних підприємствах.

ГЕНІЙ УКРАЇНИ — ТАРАС ШЕВЧЕНКО
(9 березня 1814 — 10 березня 1861)

...ВСТАНЕ УКРАЇНА.
І РОЗВІЄ ТЬМУ НЕВОЛІ,
СВІТ ПРАВДИ ЗАСВІТИТЬ —
І ПОМОЛЯТЬСЯ НА ВОЛІ
НЕВОЛЬНИЧІ ДІТИ!

Т. Шевченко

(Фотознимок погруддя Тараса Шевченка, виконаного різьбарем Олександром Архипенком цього року. Погруддя вперше показано публічно на Шевченківському Концерті в Ню Йорку в неділю 8-го березня ц.р. Всі права застережені.)

ШЕВЧЕНКІВСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Святочний концерт, присвячений 139-ій річниці народження і 92-гій річниці смерти Генія України Тараса Шевченка та влаштований Комітетом Об'єднаних Американсько - Українських Організацій міста Ню Йорку і Науковим Товариством ім. Шевченка в Америці в неділю, дня 8-го березня ц. р., перетворився в справжню Шевченківську Маніфестацію, — якої ця метрополія з цього приводу вже від давна не пам'ятає. Концерт відбувся у виповненій вщерть великій залі Фешин Інституту й між приявними були справді заступлені всі верстви великої місцевої української громади, що прийшли віддати поклін Тому, — що вогненно-пророчим своїм словом возвеличав „рабів німих", створив з них свідому свого минулого і майбутнього націю, поставивши на її сторожі своє сильніше від всякої зброї слово.

Після Американського Гимну, що його відіграла на фортепіяні Калина Чічка-Андрієнко, яка опісля теж акомпанювала хорові, програму концерту започатковано могутнім Заповітом безсмертного Кобзаря в композиції Вербицького. Заповіт відспівали злучені хори: жіночий „Боян" і чоловічий „Думка" під диригентурою Олександра Микитюка. Святочну промову, прекрасною формою й справді глибоку змістом, виголосив дійсний член Наукового Т-ва ім. Шевченка проф. д-р Ярослав Падох, даючи загальну характеристику творчости Поета та її значення для Української Нації в минулому, сучасному і майбутньому. Хлоп'ячий хор „Молода Думка", під проводом інж. Р. Степаняка, відспівав Шевченкові „Думи Мої" в аранжеровці О. Микитюка. В другій частині програми оперовий співак-баритон Михайло Мінський відспівав Шевченка-Степового „Три Шляхи". Шевченка-Лисенка „Гетьмани" та Шевченка-Фоменка „Думу". П-ні Степанія Галичин, при фортепіяновому акомпаніяменті п-ні Лесі Вахнянин, — яка теж акомпаніювала солістові, віддеклямувала Шевченкову „Тополю". Чоловічий хор „Думка", під диригентурою п. О. Микитюка, виконав Шевченка-Роздольського — „Сонце Заходить", Шевченка-Гнатишина „Садок вишневий", Шевченка-Лисенка — „Хор бранців" та Малицької-Стеценка „Шевченкові". В поодиноких піснях солістами виступали п. Мінський, та Євген Чорній. Свято - маніфестацію закінчено Українським Національним Гимном.

Сцена була удекорована погруддям Тараса Шевченка, тількищо виконаним світової слави українським різьбарем Олександром Архипенком. — Погруддя було приміщене на підвищенні на сцені, на тлі Українського Державного Гербу та серед зелені. Голова Об'єднаного Комітету, головний радний Українського Народного Союзу п. Кучма, — вітаючи приявних, окремо привітав приявного на залі п. Архипенка, якому влаштовано овацію.

КОНЦЕРТ В ЧЕСТЬ ШЕВЧЕНКА В ПІВДЕННІМ БРУКЛИНІ, Н. Й.

Старанням місцевого комітету громади Півден. Бруклина („Бруклин Савт") міста Ню Йорку відсвятковано в церковній залі при 19 вул. свято в честь Тараса в неділю 8 березня. Крім місцевих сил дитячого хору, під керівництвом проф. М. Кокольського, що підготовив теж збірні та солові деклямації, взяв участь композитор-бандурист Григорій Китастий і сопран-солістка Марта Кобрин-Кокольська при акомпаніяменті Евгенії Чапельської. Промови виголосили: Марія Демидчук — вступне слово, і д-р Іван Періг — реферат. По англійськи для молоді промовляла Елен Андро. Заля була добре виповнена.

500 танків для Східної Німеччини

Бонн, Німеччина. — Совєти закінчили доставу 500 танків Східній Німеччині. Ця скількість танків вистачає для озброєння трьох панцерних дивізій. Армія Східньої Німеччини дійшла до висоти 150 тисяч, з яких мають зорганізувати дванадцять дивізій. — Фахівці твердять, що східньо-німецька армія буде ліпша від інших европейських армій, бо вона матиме традицію славної пруської армії.

ПОСИЛЕННЯ І ПОШИРЕННЯ ПРАЦІ ЗУАД-КОМІТЕТУ ПРЕДМЕТОМ НАРАД НОВОЇ ЕКЗЕКУТИВИ

Филаделфія. — Дня 6 березня ц. р. відбулися в домі ЗУАДК-у (вул. 7, ч. 866) перші наради нової Екзекутиви, їх відкрив і ними провадив новий голова Комітету д-р Л. Мишуга, вказуючи на ті завдання, які були предметом нарад та ухвал і дезидератів останніх Загальних Зборів. В нарадах взяли участь: д-р Матвій Стахів та п-ні Олена Лотоцька — заст. голови, п-ні Павлина Різник, секретарка, п. Михайло Дубас касир, та екзекутивний директор д-р Володимир Ґалан, що подав останні інформації про працю ЗУАДК-у на европейському терені та про свою поїздку до Вашингтону в справі дотацій ПЕП (Президентс Ескапі Програм) для українських найновіших втікачів. Обговорено основно справу дальшої допомоги залишенцям, як теж рішено видати в тій справі в порозумінні з УККомітетом окремий заклик з нагоди Великодної Писанки. Рішено виготавити програму Суспільної Опіки для обговорення її на місцях, вічах і в пресі. Обговорено можливості включення ЗУАДКомітету в організаційну акцію Комюніті Чест, щоб таким чином можна було теж користати із фондів цієї установи для потреб Суспільної Опіки ЗУАДК-у. В справі відсвяткування в наступнім році 10-річчя ЗУАДК-у рішено покликати комісію, яка має виробити відповідні пляни, зокрема щодо видання Ювілейної Книги. Справи, зв'язані з адміністрацією Дому ЗУАДК-у, передано Адміністраційній комісії (д-р В. Ґалан, п-ні Лотоцька, п. Р. Карбівник). Згідно з ухвалою Загальних Зборів, працю в Комісіях приділено таким особам: а) Комісія Суспільної Служби: Олена Лотоцька, Антін Батюк, Ларисса Тимошенко, Оксана Ґенґало, Юлія Коник, д-р Павло Дубас; б) Правна комісія: д-р Матвій Стахів, адв. Роман Смук, адв. Іван Панчук, адв. Михайло Радик; в) Фінансово - бюджетова комісія: Василь Мудрий, Роман Карбівник, Роман Слободян, Михайло Дубас; г) Організаційна комісія: Андрій Шекерик, Павлина Різник, Степан Куропась, Василь Довгань, п. Шуґай, д-р Осип Утриско; д) Пресова комісія: Іван Кедрин - Рудницький, Роман Купчинський, Антін Драган, Дмитро Корбутяк, Микола Сидор, Марія Струтинська, Степан Шумейко, д-р Тома Лапічак. В справі Координаційної комісії рішено віднестися до всіх сіспільно - допомогових українсько - американських організацій з проханням, щоб визначили своїх представників. Стан каси ЗУАДК-у з кінцем місяця лютого виносив $ 20,017.67.

Д-Р В. ҐАЛАН ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ОБ'ЄДНАННЯ Б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

Ню Йорк. — Минулої суботи, дня 7-го березня, тут в залі американсько-українських ветеранів при Ст. Маркс Плейс відбулися другі з черги загальні збори Об'єднання Бувших Вояків Українців в Америці, у висліді яких обрано нову Управу Об'єднання, з д-ром Володимиром Ґаланом на чолі. Зборами, що їх відкрив дотеперішній голова Об'єднання п. Д. Галичин та в яких взяло участь коло 50 осіб, в тому 18 умандатованих делеґатів від відділів Об'єднання в Ню Йорку, Филаделфії, Дітройті, Лос Анджелес, Амстердаму і Бостону, провадила Президія, в складі: ген. О. Загродський голова, д-р Турянський — заст. голови, та проф. І. Паливода — секретар. На зборах велику увагу приділено дотеперішній праці Об'єднання, яка йшла по лінії головно власної організації, зберігання вояцьких традицій та допомоги тим побратимам зброї і їх родинам, які тої допомоги потребують, як теж дальшим завданням в ділянках організаційній, допомоговій та загально-громадській. Прийнято деякі зміни статуту, що їх реферував ред. І. Кедрин-Рудницький, головно в тому напрямку, що членами Об'єднання можуть бути, крім фізичних, теж правні члени-орґанізації, які задержуватимуть свої автономні права. Виголошено і відчитано низку привітів від організацій і осіб, між цим привіт від керманича ресорту військових справ у Виконному Органі УНРади ген. Капустянського, а дальше від ген. Удовиченка та від інших. П. Д. Галичин, який недавно був в Европі з делеґацією УКК та особисто зустрічався з европейськими українськими комбатантами й їх організаціями, передав від них привіт та їхні побажання для Об'єднання. Пропонуючи нову Управу, Виборча Комісія запропонувала на голову дотеперішнього голову п. Д. Галичина, який одначе зрезиґнував, покликуючись на свою обіцянку на попередніх загальних зборах, що на чергову каденцію осідок Об'єднання буде перенесений до Филаделфії й тому теж головою Об'єднання повинен бути мешканець того міста. Цю обіцянку з попередніх зборів підтвердив і піддержав полк. Єфремів, після чого обрано нову Управу Об'єднання в такому складі: д-р Володимир Ґалан — голова, д-р Степан Ріпецький, інж. Іван Поритко, п. Іван Білоус — заст. голови, полк. М. Шкарупа, пп. Михайло Савчин, Юхим Вишневецький, Володимир Михалюс, Іван Оджинський, Дмитро Ґонта та Юрій Лисенко — члени Управи. Контрольна Комісія: д-р Микола Рибак, Микола Просіцький, Осип Тритяк, Василь Яців та Іван Черник. Товариський Суд: Омелян Волосянський, Володимир Луцишин, полк. Чабанівський, Корнило Кізюк та Іван Бодревич.

Европа вдоволена англо-американськими переговорами

Париж. — Европейські політичні знавці вдоволені комунікатом про переговори міністра Ідена з американськими політиками. Европа, а головним чином Франція, надіється, що в Вашингтоні зроблено натиск на Англію, щоб вона тісніше співпрацювала з Европою, бо ближча її співпраця з континентом допоможе розв'язати господарсько-фінансову кризу в Европі та причинитися до приспішення ратифікації мирових договорів з Німеччиною. В комунікаті з Вашингтону згадується, що ЗДА і Англія змагатимуть до управильнення відношення між „фунтом стерлінгів та іншими валютами", — хоч раніше Англія думала про порозуміння в справі відношення самого фунта до доляра. В Европі здогадуються, що в Вашингтоні був також натиск на Англію, щоб вона тісніше зв'язалася з Европою, та в той спосіб допомогла до ратифікації мирових договорів та до включення Німеччини до Північно Атлантійського Оборонного Пакту. — Франція домагається, щоб Англія заявила, що її війська в теперішній силі залишаються в Европі, щоб не допустити до геґемонії Німеччини, але Англія не хоче брати на себе більших зобов'язань, ніж їх має Америка.

● **Міжнародний Банк** Відбудови і Розвитку сповістив, що він вислав дві місії до Бурми і Західньої Німеччини. Запрошення на це прийшло від урядів цих країн.

● **Припаси зброї** передбачені в оборонних плянах в 1952 р. виповнено на 78 відсотків. Загальна вартість таких припасів обчислена на чотири більйони.

МАЛЄНКОВ — НОВИЙ ДИКТАТОР СССР

СТАРОГО ДИКТАТОРА ХОВАЮТЬ ІЗ ЗАКЛИКАМИ ДО ЄДНОСТИ ПРОТИ ЗОВНІШНІХ І ВНУТРІШНІХ ВОРОГІВ

Москва. — Совєтський Союз має нового диктатора в особі Георгія Малєнкова, якого Сталін в останніх роках перед смертю явно протегував та наступство якого на червоному диктаторському престолі загально передбачувано. Двадцять чотири години після смерти Сталіна найвищі органи Совєтського Союзу: Центральний Комітет комуністичної партії, Рада Міністрів і Президія Верховної Ради ССС проголосили великі зміни в совєтській ієрархії, на чолі якої стоїть присадкуватий, зі садистичним виглядом, Георгій Малєнков. Тимчасом, Москва і Совєтський Союз приготовили маніфестаційний похорон Сталіна, що мав відбутися в понеділок, 7-го березня. Перед похороном мільйони москвичів в безконечній черзі проходили перед забальсамованим трупом Сталіна, виставленим в колонній залі будинку Професійних Союзів в Москві, неначе б хотіли переконатись особисто, що Сталін таки справді вмер. Труп Сталіна буде похований побіч Леніна у відомому мавзолеї на Червоній Площі в Москві. Підготовка до похорону проходила під знаком закликів преси й уряду до народу до єдности, пильности і рішучости проти всіх зовнішніх і внутрішніх ворогів комунізму. Окремий денний наказ проголосили міністри збройних сил маршал Ніколай Булґанін та фльоти адмірал Ніколай Кузнецов, закликаючи армію і фльоту до ще більшого об'єднання навколо Центрального Комітету партії і уряду та до ще більшої готовости для оборони совєтської держави. Під тим знаком написані і всі статті в „Правді" та „Ізвєстіях", з яких передруковують всі інші совєтські газети. Тимчасом, до Москви безупину прибувають делеґації з усіх кінців Совєтського Союзу, щоб взяти участь в похоронах Сталіна.

Великі зміни в совєтському уряді; шеф МВБ Берія другий після Малєнкова

Москва. — В новому совєтському уряді, проголошеному негайно після смерти Сталіна, зайшли деякі важливі зміни, що з черги заставили західний світ розгублюватись в здогадах, по якій лінії піде тепер совєтська політика, хоч в загальному вважають, що Малєнков та його кліка не тільки продовжуватимуть дотеперішню терористичну диктатуру внутрі країни та аґресивність в закордонній політиці, але ще відповідно їх скріплять, щоб в той спосіб опанувати положення після смерти Сталіна. Переформований совєтський уряд має тепер такий склад: Георгій Малєнков — голова Ради Міністрів СССР. Його перші заступники: Берія, Молотов, Булґанін і Каґанович. Дотеперішні міністерства внутрішніх справ і державної безпеки злучено в одне міністерство внутрішніх справ, іменуючи його шефом Лаврентія Берію. Інші пости в уряді обсаджено такими особами: міністер закордонних справ — відомий із свого договору з Гітлером і Ріббентропом Вячеслав Молотов, що приходить на місце Андрея Вишинського, якого найменовано постійним совєтським представником в Об'єднаних Націях. Вишинський є тепер в дорозі до Москви, а в О.Н. його заступатиме Андрей Громико, дотеперішній амбасадор в Лондоні. Першими заступниками міністра закордонних справ призначені Андрей Вишинський і Яків Малік. Міністер війни — маршал Булґанін, а його заступники: маршал Васілєвський і маршал Жуков. Міністер зовнішньої і внутрішньої торгівлі — „товариш" Мікоян, міністер машинобудівництва — Сабуров, міністер транспорту і важкого машинобудівництва — Малішев, міністер електричности — Первухін, голова Держпляну СССР — Косиченко. Переведено теж зміни в Президії Центрального Комітету партії, до якої входять Малєнков, Берія, Молотов, Ворошилов, Хрущов, Булґанін, Каґанович, Мікоян, Сабурін і Первухін.

Будуть випробовувати атомову гармату

Вашингтон оголошує, що вже близький постріл першої в світі атомової кулі в найближчім досвіді з атомовою зброєю на пробних полях Невади. Стрільно буде випущене з 280-міліметрового дула гармати, яких вироблено вже кілька і з яких випущено вже кілька разів стрільна, але не атомові. Оповістку до преси про нові досвіди оголосили спільно департамент оборони й комісія атомової енергії, кажучи, що пробу з атомовою гарматньою кулею переведе гарматна батерія артилерії з Форт Сіл, з стейту Оклагома. Батерія, як сказано в оповістці, „вжиє стрільна з атомовою головкою". Сповіщують теж, що проба з атомовою кулею не відбудеться в новім прилюднім показі заплянованім на 17 березня у присутності кореспондентів, але в іншім часі таких досвідів, що в минулому тривали цілий місяць. За проголошеними вістями, — нова гармата була перший раз кдемонстрована на пробних полях в Абердін, у стейті Меріленд, 15. жовтня 1952 р., одначе тоді вживано звичайної гарматньої кулі. Гармата може досягнути своїм стрілом ціль у віддаленні на 20 миль. Вона важить 85 тонн, одначе її можна легко порушати в кожному напрямі, бо вона приміщена між двома моторовими тракторами.

Під час найближчих досвідів 17. березня будуть вжиті авта, в яких будуть приміщені кукли, щоб можна переконатися, який вплив може мати атомовий вибух на людей. Такі кукли будуть посаджені на 50 автах у різній віддалі від осередку вибуху. Після проб вони будуть обвезені по цілій країні для показу.

СМЕРТЬ СТАЛІНА ЦЕМЕНТУЄ ЕВРОПУ

Штрасбург, Франція. — Смерть Сталіна та вістка про Малєнкова як нового диктатора в Совєтах змушує шість европейських держав, що недавно нараджувались в Римі ще тісніше об'єднатись та прийняти проєкт нової конституції, що матиме деякі наддержавні прикмети. Нові наради мають відбутися в Штрасбурзі, на них мають приїхати міністри закордонних справ Бідо, Аденауер і Де Ґаспері, Поль-Анрі Спаак — предсідник окремої Конституційної Асамблеї, та представник Америки Дейвіс К. Е. Брюс. — Опозиція проти об'єднання Европи послабла, — коли смерть Сталіна та новий диктатор Малєнков пригадали Західній Европі ту небезпеку, що їй постійно загрожує з Москви. Але й самі прихильники европейської федерації розуміють, що нова форма міждержавного відношення ще зовсім не скасує прав окремих самостійних держав.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною.		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ШЕВЧЕНКО В АМЕРИЦІ

Не тільки український нарід в Україні згадує з найбільшою пошаною і вдячністю ім'я свого національного пророка і генія. Те саме можна сказати і про американських українців, бо могутнє і полум'яне слово Тараса Шевченка помагало будувати теж і американську Україну.

Вчитуючись в американсько-українську старовину, мусимо завважити, що кожна згадка про якусь народну роботу, про якийсь концерт, чи якесь віче, нерозлучно зв'язані не тільки з виявами національних почувань американських українців, але й з Тим, хто був інспірацією цього руху та чиє слово деклямовано чи цитовано в промовах як найвищий авторитет.

Довгими десятками років американські українці знали тільки одне народне свято. Це — в пам'ять Тараса Шевченка. Без нього не могла вже обійтись і найменша громада. Не влаштувати таке свято, вважалося великим національним гріхом. Тому теж природним явищем було те, що як появилося тому 60 років перше число „Свободи", то й воно не обійшлося без Шевченка навіть у самому заголовку, в якому пригадувано американським українцям священний обов'язок (теж і нині дуже актуальний), щоб чужому научатись, свого не цуратись. Такі слова, як „хто матір забуває, того Бог карає" не були і в Америці пустим звуком. Інакше не було б тут уже давно навіть і сліду по нас! Та сіра маса, що творила ввесь час українську спільноту, брала ці слова буквально. Може вона не розуміла як слід усієї їх глибини, але „Землю-Матір", рідну землю, вона добре розуміла, глибоко її відчула, за нею дуже тужила та її при кожній нагоді згадувала, а тим самим з щирого серця поминала не злим, тихим словом і Того, що так голосно голосив, що другої такої Землі нема ніде в світі.

Одначе найсильніше загомонів Шевченко в Америці таки тоді, як надійшов час, коли український нарід піднявся сповняти його Заповіт: „Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте". Від того часу датується велика політична акція в обороні прав українського народу на вільне й незалежне життя, яка ведеться безперервно від часу першої світової війни аж по сьогоднішній день.

Американським українцям довго видавалось, що це вони перші „спровадили" Шевченка до Америки. Забрало їм багато часу, заки пізнали, що Шевченко був в Америці вже тоді, коли їх ще не було. Був він тут духом віддавна. Ця геніяльна людина краще відчула в поневоленій Україні тому сто років, в чому проявляється властива цінність Америки, ніж ті, що почали до неї прибувати, коли він уже спочивав вічним сном над Дніпром. Бо Шевченко був духом з тими українськими іменами, що їх відгребуємо у списках поляглих за американську свободу ще в час Американської Революційної Війни; був духом і з „Батьком своєї країни", з тим Вашинґтоном та його праведним законом, якого він узіковічнив своїм безсмертним словом від імені України.

Колись могли ми того тут не не знати, як слід не розуміти, чи недоцінювати. Але чи ми це хоч тепер розуміємо? Чи розуміють це бодай ті, для яких в національних справах кожне слово Шевченка — святе? Шевченко відчув силу країни Вашинґтона тоді, коли Америка не була такою славною, сильною та багатою, якою є сьогодні. Вона навіть не була тоді під багатьома оглядами поступовою, про що певно багато розповідав Шевченкові негерський славний драматичний артист Айра Олдридж, образ якого він навіть нарисував. А цей артист не міг навіть виступати на сцені на своїй рідній землі! Якраз за такі речі (як Шевченко вмирав) почалася в Америці кривава внутрішня боротьба, що коштувала американський нарід великих жертв. Якби Шевченко навіть такого не передбачував, він ніколи не був би писав про праведний закон Вашинґтона і не був би бажав його для України.

Дух Шевченка є теж і нині між нами, тут в Америці, і то в такій добі, коли на цю країну спало епохальне завдання: допомогти визволенню соток мільйонів народів з неволі того самого ворога, що давить і Україну. Чи може бути для нас краща нагода, прислужитись тепер розумною і жертвенною працею Україні й Америці!

В. Василенко

Ідеали Шевченка і сучасна дійсність на Україні

Шевченко — великий поет світової слави. Його творчість користується найбільшою популярністю серед українського народу і серед усіх слов'янських народів. Тому то заборонити Шевченка большевики не в силі. Занадто великий авторитет Шевченка, щоб можна було його одним розчерком пера заборонити. І тому большевики намагаються пристосувати Шевченка до своїх потреб, втиснути його творчість у прокрустове ложе своєї ідеології і зробити з Шевченка засіб для большевицької пропаґанди.

За тридцять п'ять років большевицької влади большевики десятки разів міняли свої оцінки творчости Шевченка і давали прерізні інтерпретації його поезії і його світогляду. В двадцятих роках большевики називали Шевченка співцем передпролетаріяту, на початку тридцятих років називали його ідейно обмеженим співцем буржуазії і виразником американського шляху буржуазного розвитку Росії і України. В кінці тридцятих років Шевченка трактували як поета-патріота і приятеля Росії. В часи війни з німцями Шевченка мобілізували на фронт проти німців, використовуючи поезію Шевченка як агітаційну зброю проти німців. На перше місце висунули національно-патротичні гасла і мотиви Шевченкової творчости, навіть реабілітували національну романтику в поезії Шевченка.

В час Ждановської реакції Шевченко зазнав найжахливіших перекручувань і споторювань. З Шевченка зробили російського націоналіста і шовініста з національно-шовіністичною російською виключністю і заходофобством. Препаруючи Шевченка за рецептами новітньої большевицької ідеології, Шевченкові приписали сучасний большевицький світогляд, цілком протилежний тому світоглядові, який Шевченко насправді мав. Це вже була не часткова фальсифікація, а тотальна!

Але найбільший ворог цієї тотальної большевицької фальсифікації Шевченка є... власні твори великого поета. Тоді заходилися і цю перешкоду усувати: стали видавати перекручені і спотворені тексти перекладів Шевченка на російську мову та видавати урізані, суворо цензуровані „вибрані твори" Шевченка в оригіналі. Але Шевченко занадто добре відомий, у кожній родині є повний, нескалічений совєтською цензурою старий „Кобзар" або й „Кобзар" 1949 року з повним текстом. І тому марні всі намагання большевицьких політруків робити з Шевченка слухняне пропаґандивне знаряддя сучасної большевицької ідеології.

Вся творчість Шевченка і майже кожна його поезія заперечує не тільки сучасні совєтські трактування творчости Шевченка, а більше того: вся творчість Шевченка заперечує всю сучасну большевицько-російську ідеологію! І не тільки ідеологію, а й усю сучасну систему соціяльно-політичного ладу СССР. Гнівний протест Шевченка проти кріпацтва скерований і проти найновіших його форм — проти колгоспного рабства в СССР. Палка проповідь Шевченка ідеї рівности між людьми скерована і до сучасного совєтського суспільства з його разючою соціяльною нерівністю, з пануванням військово-жандармської кліки в золотих погонах, лямпасах і орденах. Теплі слова глибокого співчуття до сибірських каторжників скеровані і до тридцяти мільйонів совєтських каторжників, що гинуть в сибірських снігах в численних совєтських концтаборах. Гострий Шевченків протест проти національного поневолення звернутий і проти сучасної тюрми народів — большевицької Росії, де також „од молдаванна до фінна на всіх язиках все мовчить, бо благоденствує". Бойовий заклик Шевченка „Борітеся — поборете!", „Вставайте, кайдани порвіте, і вражою злою кров'ю волю окропіте!" — звернутий передусім до всіх народів большевицької тюрми. Шевченківські ідеї це ідеї „нового і праведного закона" Вашинґтона, себто справедливого соціяльно-політичного ладу. Вони скеровані проти нечуваної в історії большевицької державної системи з її запереченням найелементарніших прав людини на свободу слова і думки. Шевченків „Кавказ" скерований не тільки проти імперіялізму царської Росії, але проти імперіялістичного загарбництва большевицької Росії. Шевченкова поема „Неофіти" — це голосний протест не тільки проти самодержця Миколи І, але й проти Сталіна. Сам Шевченко відзначив досить виразно основну ідею і головне призначення цієї поеми — боротися проти деспотизму і тиранії не тільки тогочасної, а й тиранії майбутньої. Шевченко вірив, що його надхненне слово „перепливе Лету"

> І огнем-сльозою
> Упаде колись на землю
> І притчею стане
> **Розпинателям народнім,**
> **Грядущим тиранам!**

В. Кириленко

Шевченко — символ відродження й єдности

У багатьох народів є свої геніяльні співці-поети, але можна сміливо сказати, що ні один з цих народів не святкує ювілею своїх поетів так, як українці святкують Шевченкові ювілеї. Це пояснюється тим, що для нас Шевченко — не тільки геніяльний поет, не тільки могутній майстер нашого слова, а й провідна постать у боротьбі нашого народу за своє політичне визволення, символ цієї боротьби. Він бо перший у новітній історії нашого народу проголосив на ввесь світ, що

> встане Україна
> І розвіє тьму неволі.

І цю його ролю усвідомили були ще його сучасники. Коли він, скінчивши Петербурґьку академію мистецтв, приїхав 1845 року на Україну, то кияни привітали його як свого національного барда, пророка. „Спів цей, — писав пізніше у своїй „Хуторній поезії" П. Куліш, — був для неї (української молоді) воістину гуком воскресної труби архангела. Коли говорено колинебудь по правді, що серце ожило, що очі загорілись, що над чолом у чоловіка засвітився полум'яний язик, то це було тоді в Києві".

Незабаром після його смерти, бо ще в 60-их роках минулого сторіччя, силу його генія відчула й Західня Україна. Його думки підхопив „буковинський соловій" О. Федькович, його творами захоплювалась українська молодь у Львові, а в наслідок цього слабло москвофільство і зростало на силі „народовство", тобто українство. „Вихопившись зі школи, — писав про тодішні читання „Кобзаря" у своїх спогадах В. Барвінський, — збиралася потай миру тихо молода громада, мов у другу школу, щоб почути свого вчителя і батька". „Новий нечуваний світ отворився нам з „Кобзаря", і молоде незіпсоване серце відразу полюбило його", згадував О. Терлецький.

Таким чином, Т. Шевченко зразу ж став, сказати б, подвійним символом — символом відродження й соборної єдности нашого народу. І це наш народ виразно усвідомив та створив безпрецедентний в історії інших літератур культ цього поета, відзначаючи щороку його ювілейні дні (народження — 9 березня, і смерти — 10 березня) як найбільше національне свято. „Воно й зрозуміло, — записав 2 березня 1910 року у своєму „Щоденникові" відомий український діяч і меценат Є. Чикаленко, — „бо культ Шевченка — це культ не особи, а культ ідей, що лежить в основі нашої національної свідомости і служать нам провідною зорею".

Тим то наше громадянство так пильно дбало і дбає про те, щоб шевченківськими днями продемонструвати свою непохитну волю до незалежности й всеукраїнської єдности. І це роблять українці не тільки на своїх споконвічних землях — на Україні, а й скрізь, де тільки є хоч трохи наших свідомих людей. Коли взяти часи до другої світової війни, то поза Україною традиційні „шевченківські свята" відбувалися в усіх американських країнах, де тоді була українська еміґрація, в середньоазійських українських колоніях, на Зеленім Клину. Після другої світової війни ці свята поширилися аж до Австралії та Нової Зеляндії, де тепер опинилася чимала кількість наших еміґрантів. А на ці свята збираються наші люди незалежно від партій, релігійних обрядів, різниць в особистих поглядах та переконаннях, всіх об'єднує Тарас Шевченко в дружну національну сім'ю, для всіх він править за прапор передусім українства.

Але можна сказати більше: Шевченко став символом визволення й інших національно поневолених народів. Відомо, як глибоко шанують нашого поета кривичі-білоруси, а їхній великий поет Янка Купала в поезії „Памяці Шевченкі" писав:

> Ех, і нам будзь бацькам
> [мілим,
> Украінча славны!

Шанують Шевченка кавказькі народи, що про них він з таким співчуттям писав у своїй поемі „Кавказ". Коли 1914 року, в зв'язку з забороною святкування столітніх роковин з дня народження Т. Шевченка, на вулицях Києва виникла була стихійна демонстрація протесту, то в ній чи не найгарячішу участь взяли студенти-грузини. Бувши заарештовані, вони в поліції демонстративно називали себе українцями. Ось який діялог записав у своєму „Щоденнику" Є. Чикаленко:

— „Та який же ви українець? — питає їх на допиті поліційний пристав. — Ви ж грузин, видно по вас".

— Пиши „українець! Ти Шевченків „Кавказ" читав? Його написав українець, і я теж хочу бути українцем".

Вагу шевченківських свят для визвольної боротьби українського народу розуміють його вороги і тому всяко намагаються перешкоджати, не дозволяти цих свят. І історія цих свят на Україні під російською владою повна таких заборон. Так, 1911 року не дозволено відсвяткувати 50-річчя з дня смерти Т. Шевченка. Цікаво, що основним стимулом для російської влади в цій забороні було намагання не допустити української „соборної" демонстрації, демонстрації єдности східніх і західніх українців. Ось що ми читаємо у Чикаленковому „Щоденнику" про цю заборону (запис під 10 січня 1911 р.): „Вчора губернатор викликав голову українського клюбу М. В. Лисенка, розпитував, з кого складається комітет, що влаштовує шевченківське свято, і твердо „порадив" не запрошувати на свято галичан, бо це матиме характер політичної демонстрації. Казав, очевидно з статтей Меньшикова та Савенка, що галичани ніякого відношення не мають до Шевченка і, коли вони прийдуть, то результати можуть бути дуже сумні".

Ще „голосніша" була заборона святкування сторіччя з дня Шевченкової смерти, що припадало на 1914 р. Не зважаючи на те, що про цю заборону заговорила вся тодішня Російська імперія, говорили навіть у Державній думі (Мілюков), уряд рішуче заборонив святкувати пам'ять українського поета, поставивши навіть на Шевченковій могилі поліційну варту, щоб не допустити до будь-яких демонстрацій.

Так само роблять тепер большевики в тих районах СССР, де вони заборонили українство, заціпивши мертвим похватом, — таємним наказом за підписом Сталіна й Молотова з грудня 1932 р. уста й серця мільйонів українців. Кажучи це, ми маємо на увазі українські райони Північного Кавказу (Кубань, Ставропільщина, Терщина), південну Курщину й Вороніжчину, Надволжа, середньоазійські колонії, Зелений Клин і ін. Бо ж, наприклад, на Кубанщині до цієї заборони шевченківські свята увійшли були в звичай, були традиційні національні українські свята так, як і на Надніпрянщині та в Галичині.

Нам відомо, що в Краснодарській публічній бібліотеці Шевченків „Кобзар", як і вся інша українська література, потрапив до відділу „иностранной литературы", поряд із літературою німецькою, французькою, англійської. Але ми віримо, що ворог „не скує душі живої і слова живого", а українці всього світу нестимуть далі в своїх серцях ідеї великого Шевченка.

Криза диктатури

Про смерть Сталіна світ довідався з шестигодинним, а СССР з восьмигодинним спізненням, — якщо вірити, що дата його смерти була подана правдиво. Проте мине ще багато часу доки про смерть свого ката довідаються мільйони рабів, що мучаться у совєтських концентраційних таборах і в'язницях.

Немає досі підстав припускати, що в зв'язку з смертю диктатора, щобуть зміниться всередині СССР. Нічого не зміниться і в положенні замучуваних громадян, що їх масами вкидають слуги диктатора в тюрми та в табори невільничої праці.

Але люди, — приречені на повільну мученицьку смерть, матимуть проте колись єдину потіху в своєму безнадійному вмиранні, — це довідатись, що найбільший їхній ворог вже не живе. Перебування в обличчі незідкличної смерти витворює часто безпідставні надії, які у в'язнів в'яжуться навіть з такими дрібними подіями, як переміщення на пості коменданта табору чи лагідніший оклик конвоїра.

Смерть диктатора, — це одночасно хвиля смертного страху серед соток тисяч вірних слуг кривавої влади, бо всі вони добре знають звичаї диктатури і переконані, що новий диктатор почне з нової „чистки". Чистка ця необхідна, щоб населення не подумало, що щобудь може змінитися в неісходимій країні рабства, щоб і далі рівно котилися колесниці московського володаря, щоб і далі тріщали під ними кості цілих народів „воз'єднаних" з Росією.

У сприйманні смерти Сталіна всередині СССР є те, чого не зрозуміти західній людині. На Заході — смерть голови держави, — це або всенародня жалоба, або жалоба великої частини населення й спочування іншої частини. Тим тільки можна пояснити вислови спочуття, що його висилають діячі західних держав населенню СССР.

Ці діячі не розуміють, що населення СССР живе в особливих умовах і що смерть Сталіна викликала там засадниче лише два відгуки. Перше — це щиру радість неспівмірно більшої частини населення, — радість, яка ніде і нівчому не зможе бути виявлена, бо виявлення її грозить безсумнівною смертю. А другий відгук — звіриний страх за можливі наступні події вірних слуг диктатора. При чому цей страх зв'язаний не тільки з неймовірним там припущенням, що може сам собою захитатися комуністичний устрій, але й страх, що новий диктатор повинен, щоб приблизити до себе своїх нових охоронників, винищити тих охоронників загинулого диктатора, які не зможуть вже так вірно по-собачому, служити новому панові, як вони служили давньому.

Все ж таки смерть Сталіна та реакція на неї в Совєтах і у вільному світі дає доказ великої кризи диктатури, що не могла б заіснувати в демократичній системі. Як в 1945 році вмер президент Рузвелт, то на його місце відразу прийшов його обраний народом заступник, Гері Труман, і ані в політиці, ані в нормальному функціонуванні уряду нічого не змінилося. Інше діло зі Сталіном. З нього вже за життя зроблено комуністичного божка, йому причіплено всі суперлятивні епітети, без нього нічого не сталось, Сталін був усім — законодавчою і виконавчою владою, він був дослівно паном життя і смерти соток мільйонів рабів, які мали право вмирати з окликом слави на честь свого ката.

Очевидно, що в таких обставинах абсолютної диктатури смерть диктатора, і тільки його смерть, становить рівночасно найглибшу кризу диктатури. Звичайно, цементом совєтського режиму та диктатури Сталіна був тільки страх перед Сталіном і цей страх опановував всіх і вся. Що станеться тепер, як диктатора не стане? Правда, є інші комуністичні головачі, є Маленков, Молотов, Берія та ще кількох інших, але все ж таки вони, в порівнянні з „вождем" Сталіном, вже є тільки вожденятами і кожному з них потрібно часу, ну й відповідних кривавих діл, щоб могти катівську спадщину Сталіна не тільки перебрати, але й вдержати.

Світ розгублюється в здогадах на тему того, що може статися безпосередньо після смерти Сталіна, хто перебере по ньому владу та яка буде дальша політика Кремля. Ще інші очікують, що, можливо, поневолені народи совєтської імперії використають нагоду та посягнуть по належні їм права — волю і мир. Хоч світ ждав на цю рішальну для тоталітарної системи хвилину, себто смерть диктатора, віддавна, проте, як ця хвилина прийшла, показується, що він не цілком на неї приготований. Що — скажімо — зроблено в тому напрямку, щоб ту рішальну хвилину використати для ліквідації комуністичної загрози? Не йдімо аж так далеко й спитаймо тільки, що зроблено, щоб в такій рішальній хвилині допомогти, або бодай заохотити гноблені совєтською диктатурою народи, щоб вони позбулись диктатури й в той спосіб звільнити світ від страшної змори нової війни? Чи такою заохотою для гноблених народів, включно з російським, можуть бути ті вислови співчуття та побажання для видужання диктатора, що їх переслав англійський прем'єр Черчил совєтській амбасаді в Лондоні, або як це зробили публічно деякі інші державні мужі? Дехто міг би сказати, що це звичайна куртуазія, до якої звик Захід. Але про цю куртуазію знає теж і президент Айзенгавер, проте, придержуючись її, висловив свої симпатії не конаючому диктаторові, але конаючому пд його чоботом народові.

Світ станув перед новою великою кризою. Уже події найближчих днів можуть виявити розміри і далекосяжність цієї кризи, неодмінно зв'язаної із смертю Сталіна-диктатора.

Т. Шевченко

ЗАПОВІТ

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отоді я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... А до того —
Я не знаю Бога.

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

В. М. Верган

УКРАЇНА і РОСІЯ

(Проблема відносин України до Росії в Кирило-Методіївському Братстві)

(1)

Доба українського відродження, що почалася в другій половині XVIII ст., проходила в дусі західно-европейських ідей. Гасла французької революції хоч з великим трудом, але все таки продиралися крізь кордони російської імперії і захоплювала українські уми. В багатьох панувало переконання, що, як тільки Росія вплутається у війну, то українські козаки знову піднімуть боротьбу за своє державне право. Воно справді так і сталося в 1812 р., коли Наполеон рушив війною на Росію. На Україні організувалися козачі відділи й ширилася думка, що повернеться козаччина, а в парі з цим і повернуться державні права. Але, коли російський уряд побачив 15 полків самочинно зорганізованого козацтва, настрашився і порозсилав їх по різних місцях, а в 1816 році розпустив усіх до дому. Це саме він зробив з 25,000 козаками, що були зорганізувалися в 1820 р.

Коли спроби відновити козаччину невдалися, як також не вдалося козацьким емісарам за кордоном знайти союзників, на Україні і в Росії починали творитися таємні організації. Від 1815-1825 року Україна покрилася сіткою масонських льож та таємних товариств. Способи дій цих товариств були різні: пропаґанда вільнолюбних ідей, видавання книжок у тому дусі, а навіть готування збройного повстання.

Все це, що ділялося на Україні і в Росії, не було відірваним явищем від того, що ділялося в Західній Европі. Там тоді ішов поворот до т. зв. світлої монархії, до повного абсолютизму. Проти цього повороту вибухали революції одна по одній. В 1830 р. вибухла була революція у Франції, того ж самого року в Італії створилося було таємне товариство „Молода Італія", яке вимагало уступлення Австрії з Льомбардії, об'єднання Італії та запровадження демократичного устрою. В Німеччині в тому часі твориться товариство „Молода Німеччина", у Греції твориться т. зв. „гетерії", в Польщі — товариство „Фільоматів і філяретів" і .т д.

Вся Західна Европа, як бачимо, по 1815 році, себто по Віденському конґресі, вкривається сіткою таємних товариств, які ставили собі за мету боротьбу проти всевладного абсолютизму й станового суспільства та вимагали змін: в політичній ділянці — конституції й ліберальних форм усього життя, в суспільній — скасування привілеїв станів і панщини, в національній — визволення народів з-під чужого панування та створення власних держав.

Таємні товариства на Україні такої широкої діяльности, як товариства в Західній Европі, розвинути не могли. Не було тут такого сильного зрушення Французькою революцією, як це було в Західній Европі, а крім того, не було на Україні такої суспільної кляси, як була на заході, котра могла б робити революцію. Ролю цеї суспільної кляси перебирали на себе з початку нащадки козацьких старшин, що служили у російському війську, а відтак інтеліґенція. Спроби військових старшин зробити повстання 1825 р. жорстоко здушено, а спроби інтеліґенції поза виданням „Исторії Руссов" — дальше не пішли. Революційний запал спрямовано тоді в ділянку народної творчости та етнографічних дослідів. Та не признавати ролі цим дослідникам в українському відродженні не можна. Хоч вони в політичному напрямі не зробили нічого, але вони своїми творами-дослідами розбудили любов до рідної землі, до народу, до побуту, до звичаїв, до мови та спопуляризували назву Україна до того ступня, що вона починала набирати окремішности і самостійности у відношенні до Росії. Саме вони поставили проблему відносин України до Росії на денний порядок сучасному й майбутньому поколінню, що її воно через політичні відносини було призабуло. Через боротьбу за народну мову, за культуру, за звичаї, за їх відрубність від Росії, приходить до боротьби за народну волю, за побудову суспільного ладу, за створення власної держави.

В боротьбі українського народу за своє самостійне існування і за побудову своєї держави, величезну ролю відіграло Кирило-Методіївське Братство, засноване в Києві 1846 р. Постало воно на ґрунті, що його підготовили ідеї Західної Европи і було під їх впливом. Членами його були українські державники 40-их років XIX ст., які консолідувалися довкола центральної ідеї українського буття — жити вільно й незалежно у своїй державі, що її виложили вони були в творі „Книги Битія Українського Народу".

У цій невеличкій книжечці братчики проклямували як перший пункт „Статуту" — духове й політичне з'єднання усіх слов'ян зі збереженням для кожного слов'янського народу його самостійности. Таких народів у другому пункті налічували вони сім: українці, росіяни, білорусини, поляки, чехи, словінці, лужичани, ілліросерби з хорутанами й болгари. В третьому пункті говорилося, що кожний народ повинен мати своє народне правління, у якому була б повна рівність громадян за походженням, у християнській вірі і за станом. В четвертому пункті вимагалося обґрунтування управління, законодавства й освіти святою християнською релігією. В п'ятому пункті вимагається від усіх керівників в управлінні при повному „рівенстві" — освіти й чистої моральности. У шостому пункті визнається потребу існування загально слов'янського собору з представників слов'янських народів.

(Закінчення буде).

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

КУДИ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ВИТРАЧАЄ ВАШ ДОЛЯР

Щороку в березні Червоний Хрест закликає збирати фонди, щоб мати змогу продовжувати свою гуманітарну працю вдома й за кордоном. Серед мільйонів американців, що відкликаються на цей заклик, багато є таких, які з персонального досвіду або з спостереження знають, куди йдуть їх пожертви.

Наприклад, впротягом останнього фіскального року, що скінчився 30 червня 1952 року, Червоний Хрест розв'язав 2,350,000 особистих і родинних проблем, що турбували людей у війську, ветеранів та їх утриманців. Багато причин могло бути, що породили ці проблеми — хвороба в родині військового, неспроможність ветерана прийти і поклопотатись про допомогу, яка йому належить, і т. д. Обслуга Червоного Хреста в таких випадках включала в собі фінансову допомогу на багато мільйонів долярів.

Виконуючи свою програму допомоги жертвам стихійних нещасть, Червоний Хрест обслужив понад 32,000 родин у 300 випадках стихійного лиха в 45 стейтах і трьох територіях. Крім того, біля 27,000 родин — жертв поводі на середньому заході в червні 1951 р., — діставали допомогу аж до 1952 року.

За цей період зібрано від донорів-добровільців 1,681,500 пайнтів крови для допомоги цивільному населенню та 2,439,700 пайнтів для армії. Більшу частину витрат по збиранню крови взяв на себе уряд.

Протягом минулого року було видано Червоним Хрестом 2,188,000 дипломів особам, що прослухали курс подання першої допомоги, рятування тих, що тонуть, і сестер медичних.

По школах усієї нашої країни 19,999,999 учнів є членами Дитячого Червоного Хреста і своєю працею служать своїм громадам, своїй батьківщині і дітям інших країн. Одним з виявів їх активности було посилка 623,000 скринь з подарунками для школярів по 21 країнах.

Щороку американці дають змогу Червоному Хрестові допомагати іншим країнам. Минулого року багато допомоги дістало корейське населення, люди, що зазнали лиха в зв'язку з заворушеннями в Болівії, жертви поводі в Італії та жертви землетрусу в Японії. Американський Червоний Хрест тісно співпрацює з організаціями Червоного Хреста інших країн. Він входить також до Інтернаціонального Комітету Червоного Хреста, невтральної організації, через яку в час війни йде допомога військовополоненим та жертвам війни.

Хоч китайські комуністи та північно-корейці відмовились визнати традиційну ролю Червоного Хреста, вони принципово погодились на пропозицію ввійти до комісії Червоного Хреста для обміну полоненими при заключенні миру. Щоб бути готовим для цієї ролі, Американський Червоний Хрест приготував, спакував і вислав 11,000 продуктних пакунків для військовополонених і 15 50-фунтових медичних пакунків. Все це зберігається тепер у Кореї, що в разі негайної потреби було б напоготові.

Люди йдуть на допомогу іншим людям. В Американському Національному Червоному Хресті та його 3,727 відділах працювало минулого року біля 1,825,000 добровільців і 16,000 регулярного персоналу. Щоб мати змогу продовжувати свою корисну допомогову працю вдома та закордоном, Червоний Хрест сподівається зібрати 93,000,000 в березні цього року.

Загальна Рада.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В ІТАЛІЇ

УСПІШНА МАНІФЕСТАЦІЯ „ІС" В РИМІ

В суботу 24 січня ц. р. відбулася в залі Капідзуккі в Римі маніфестація Інтернаціоналу Свободи.

Маніфестація пройшла з повним успіхом. Взяли в ній участь понад 150 осіб представників італійського політичного, громадського, журналістичного й культурного світу, а також репрезентанти всіх національних груп з-поза залізної заслони. За президіяльним столом сиділи: проф. Лєо Маніно, голова маніфестації; проф. Екрем Тельгаї, д-р Василь Федорончук і міністер Крісто Статеф, — голова, генеральний секретар і член Президії Інтернаціоналу Свободи.

Д-р Федорончук підкреслив у своїй короткій доповіді, що Україна вже у далекому 1917 році почала сама ставити спротив російсько - большевицькому імперіялізмові й спиняти його тиск у сторону Заходу. Україна стоїть в першій лінії антибольшевицького фронту й своєю героїчною боротьбою зробила й продовжує робити великі послуги справі свободи народів і західньої цивілізації.

„Сучасну експансію російсько-большевицького імперіялізму, — говорив промовець — улегшує факт, що Москва посідає економічні рессурси й стратегічні бази України. Без України, імперіялістична комуністична Москва була б позбавлена одного з найважніших факторів.

Тому українська проблема є одною з найважливіших проблем европейського сходу й ставиться як проблема міжнародня. Українські патріоти ставлять тезу про розподіл великої „тюрми народів", якою є російсько - большевицька імперія. Бо тільки цим шляхом буде зупинений і усунений російський імперіялізм, що є одною з головних причин воєн.

Вільна й незалежна Україна, — закінчив своє слово український доповідач, — є в інтересі европейського й світового миру та в інтересі ефективної організації світу на засадах свободи й права".

Маніфестація Інтернаціоналу Свободи мала широкий й прихильний відгомін у римській щоденній пресі. Між іншим, найбільше почитний римський щоденник „Іль Темпо" помістив зміст окремих промов і в цілості цитує вище згадані твердження українського доповідача про важливість України.

Римська радіовисильня передала звідомлення про маніфестацію в усіх чужинецьких радіомовленнях, в тому й українською мовою.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Свято Державности і Соборности.

Заходом місцевого УЦК відбулось в дні 1 лютого ц. р. в Нюарку, у великій, виовненій вщерть залі Укр. Централі Свято Державности і Соборности.

Напередодні цього Свята, а саме в п'ятницю, 30-го січня 1953, на прохання української делеґації в складі пп.: М. Леськова, голови УЦК, адв. І. Романишина, ред. Шумейка враз з трьома українськими дівчатами в народніх строях, посадник міста Нюарку п. В. Віллані проголосив неділю, 1. II. 1953, як день української незалежности в цьому місті з приводу 35-х роковин проголошення самостійности і 34-х роковин проголошення соборности Української Нар. Республіки.

Свято почалось в неділю, 1. II. ц. р. в год. 3 попол. амер. гимном. Розвішена на сцені велика карта України, а над нею вгорі тризуб з написом 22. січня 1918-1919, обабіч сцени амер. і українські прапори робили імпозантне враження. Опісля місцевий адвокат І. Романишин, привітав приявних на залі гостей серед оплесків учасників Свята а то: д-ра Степана Витвицького, представника ВОУНРади в ЗДА і комішенера з Нюарку Пірса Френкліна, і відчитав декларацію незалежности, видану посадником Нюарку, п. В. Віллані з закликом до українського громадянства в Нюарку продовжати зорганізовану працю, яку веде місц. УЦК як рівнож відчитав привітальні телеграми з побажаннями визволення укр. народу й створення української, самостійної держави. Телеграми ці надіслали визначні громадяни Нюарку, б. комішенери пп. Дж. Брейді і Ботемпо з нагоди оголощеної декларації посадником міста Нюарку. Запрошений до слова п. **Пірс Френклін** у своїй промові згадав про нову плятформу політики теперішньої амер. уряду, який опрокинув політику здержування, а натомість голосить політику визволення. Нав'язуючи до Свята Державности промовець підкреслив, що визвольна борба українського народу в тепер. порі напевно доведе до того, що американці, які досі не розуміли загрози комунізму ані теж народів, які опинились за залізною занавісою, подивляючи геройство українського народу, який віками бореться за своє визволення, поможуть йому у цьому визволенні, а той час вже недалекий. **Д-р Степан Витвицький** почав свою промову істор. словами 4-го Універсалу: „Народе України! Твоєю силою, волею, словом стала на українській землі Вільна Українська Народня Республіка і т. д..." Промовець пояснив значення цих початкових слів універсалу, на яких побудований увесь акт проголошення державности. Сила, воля й слово — це ті всенародні духові й матеріяльні засоби нашого державного будівництва. Здійснення відвічних всенародніх прагнень: самостійне державне існування мало стати підвалиною зовнішного та внутрішнього миру. Українська Народня Республіка бажала жити в згоді та приязні з усіми сусідами, в тому числі теж із тими, що досі її поневолювали, під умовою, що ті сусідні народи не будуть втручатись у внутрішнє життя України. Внутрі країни 4-тий Універсал ґарантує демократичні свободи не тільки українському народові, але й усім народам, осілим на нашій території. Відношення Української Народної Республіки до її національних меншин може стати світляним зразком для інших держав і народів: усі меншинні нації в У. Н. Р. користуються правом національно - персональної автономії. В столітніх всенародніх змаганнях за волю і державність пролляли кров найкращі сини народу з усіх просторів України. Ця спільно пролита кров — це найсильніша підвалина соборности українських земель.

В мистецькій частині Свята виступив чол. хор „Трембіта" під управою проф. Тритяка з піснями: „За рідний край" і „Сповнилась міра", М. Гайворонського та „Гей, брати, воскресну пісню заспіваймо" Д. Воробкевича. Відома, як мистець слова, п. Л. Крушельницька з Ню Йорку рецитувала з чуттям і гарною дикцією поезії Олеся. З великим успіхом відспівав п. Т. Терен, оперовий співак-баритон, три пісні: „Удосвіта встав я" М. Лисенка, „Спи, дитинко моя" Ст. Людкевича і „Синя чічка" М. Гайворонського, а, на домагання присутніх, ще додатково одну пісню. Акомпаніямент спочивав у певних руках п. Л. Вахнянин.

Відспіванням українського національного гимну, закінчилось це величаве свято.

Порядок в залі, під час Свята вміло втримував місцевий відділ Пласту.

Учасник.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Управа Українського Музичного Інституту по нараді з дириґентом бандуристів Григорієм Китастим, який відходить від співпраці в Студії В. Авраменка за повним обостороннім порозумінням — постановила включити першу Українську Школу гри на бандурі Григорія Китастого в склад Українського Музичного Інституту.

Зацікавлені в науці гри на бандурі в необмеженому віці, починаючи від 9 років, можуть зголошуватись по вівтірках і четвергам від 6—7 вечора в Укр. Літературному Мистецькому Клюбі — 149 2 Евеня, Ню Йорк.

Елмайра і Гайц, Н. Й.

Академія в Річницю Проголошення Самостійности і Соборности.

Відділ Українського Конґресового Комітету, при співучасти Української Громади влаштували дня 15 лютого 1953 р. величаву Академію, в річницю проголошення самостійности Української Держави.

Американська преса і радіо на кілька днів наперед подали обширні інформації про це свято. В цій справі причинились п. Ірина Юрчак і п. Вероніка Сексла, що працюють в Редакції газети „Стар".

В неділю, 15 лютого о год. 10 рано в укр. католицькій церві св. Миколая відправлено Службу Божу в наміренні українського народу, уярмленого московськими катами. По Службі Божій відбулося посвячення нового українського прапору.

Академія відбулася в Гайскул Авдіторіюм на Гайцу. Хор відспівав американський гимн, а п. В. Г. Копко відкрив Академію, вітаючи гостей та з'ясовуючи його програму. Реферат англійською мовою виголосив п. Іван Ващишин, який разом зі своєю дружиною приклав найбільше зусиль, для влаштування цього свята. Українською мовою промовляв інж. Володимир Петрівський.

Іван Горняк віддеклямував поезію „На спомин 22 Січня 1918" — Ф. Невестюка, а Михайло Дучій віддеклямував „Четвертий Універсал" — Орлюка.

Виступ хору під проводом проф. Миколи Мартинюка, скріпленим добрими хористами з міста Сиср, міг не тільки двигнути на відповідний рівень мистецьку програму, а й був доказом співпраці для вшанування 35 річниці української незалежности. Хор відспівав: „Сей День", „За рідний край", „Вкраїно-Мати", „Думу про Почаївську Божу Матір", із сольом п. Стефана Стеця та Вероніки Сексли, „Через поле широкеє" зі сольом п. Івана Ващишина, „Засяло сонце".

Програму свята закінчено відспіванням українського національного гимну.

Іван Чопко.

СОВЄТСЬКА ІЄРАРХІЯ ПРИ ТРУПІ СТАЛІНА

Найновіший радіофотознімок, взятий із східно-берлінської газети „Теґліхе Рундшав", представляє теперішню ієрархію совєтської диктатури при трупі Сталіна. Від ліва: міністер закордонних справ Молотов, заступник голови Ради Міністрів Л. Н. Каґанович, міністер війни Н. А. Булґанін, голова Президії Верховної Ради СССР маршал К. Е. Ворошилов, заступник голови Ради Міністрів і міністер внутрішніх справ Л. Берія та новий совєтський диктатор Георгій Маленков.

Дітройт, Міш.

Загальні Збори УСТ „Черник"

В неділю, 22 лютого ц. р., відбулися в Дітройті Річні Збори УСТ „Черник". Збори, заслухавши звітів уступаючої управи та контрольної Комісії, уділили абсолюторію уступаючій Управі і вибрали нову Управу в складі: голова — С. Кравчишин, заст. голови: Б. Патерин і А. Крупський, секретар — С. Григорків, скарбник — І. Ляш, члени Управи: Я. Малиновський, В. Кузьмин, Б. Кручак, В. Макольондра і А. Смола. Контрольна Комісія: Р. Качмар, Я. Дужий і Б. Ухач.

Провідником лайки копаного м'яча назначено А. Савку, а зв'язковим до Американської Ліги Р. Дуду.

З плянів на майбутнє на перше місце висувається великий турнір копаного м'яча, що має відбутися в днях 30 і 31-го травня ц. р. при участі трьох позамісцевих клюбів, імовірно Шікаґа, Клівленду і Рочестеру.

Тепер футбольні команди Черника (перша і друга) приготовляються до змагань за першість, що починається 12-го квітня. Перша команда Черника грає в найвищій Мішіґанській Лізі, де конкуренція в цьому році буде дуже сильна. Тому Провід УСТ „Черник" звертається до всіх футболістів, що живуть в околиці або й дальше, а хочуть перенестися до Дітройту, де тепер дуже добрі умови праці, щоб писали в цій справі на нову адресу Товариства:

2507 Goodson St. Hamtramck 12, Mich.

Святкування роковин Самостійности й Соборности

Цього року вся організована українська громада міста Дітройт, під проводом Філії УКК, та при співучасті Федерації Українців Стейту Мішіґен, врочисто святкувала свято Державности і Соборности українських земель. Само свято відбулось в неділю, 25 січня ц. р. пополудні у виповненій по береги залі Народного Дому при вулиці Мартін і Мішіґен. Свято розпочато співом Американського Гимну, що його прослівав хор ООЧСУ „Сурма" під дириґентурою п. Ярослава Филипова.

Після того, голова Філії УКК п. Ф. Гузіль відкрив святочну академію. По короткому, але змістовому слові п. Гузіля, той же хор „Сурма" виконав дві пісні: „Ми йдемо в бій" муз. М. Колесси і „Кант про зруйнування Січі" муз. О. Кошиця. По скінченню співу пісень, голова Федерації Українців стейту Мішіґен адв. Іван Панчук представив зібраним губернатора Стейту п. Ґ. Меннена Вільямса, та його дружину, яких присутні зустріли рясними оплесками. Губернатор М. Вільямс напочатку привітав присутніх українською мовою з Новим Роком, а опісля англійською мовою відчитав проклямацію про проголошення дня 25 січня ц. р. Українським Днем у цілому стейті Мішіґен. В імені присутніх подякував за це п. Губернаторові п. І. Панчук. По відчитанню п. Губернатором проклямації вийшла з привітом від управи міста Дітройт, радна міста Місс. Мері Бек. Вона теж англійською мовою відчитала зібраним проклямацію про проголошення дня 25 січня ц. р. Українським Днем в місті Дітройт.

Опісля вона українською мовою виголосила промову, про значення для українського народу і його визвольної справи отих важливих історичних актів, які були проголошені в днях 22 січня 1918 і 1919 років. В своїй прегарній і з чуттям виголошеній промові прелеґентка зазначила, що підписуючи в заступництві мейора міста оту проклямацію про проголошення дня 25 січня ц. р. Українським Днем їй здавалось, що вона підписує акт проголошення незалежности Української Держави. По промові п. М. Бек, заступник голови Філії УКК Мгр. Дужий представив зібраним представників дружніх нам поневолених Москвою народів. Від білорусів з привітом виступив голова Центрального Білоруського Комітету Д-р Сазич. В своєму привіті, д-р Сазич вітав український нарід із святом проголошення Незалежности і разом з тим висловив глибоку віру, що недалеко вже той день, коли два братні народи: український і білоруський заживуть вільним, щасливим життям. Від литовців вітав український нарід і зібраних з святом незалежности, голова Центрального Литовського Комітету д-р Абраціовскас. В свойому привіті він змалював гарне минуле українського і литовського народів, як також згадав про дружні відносини, які були по-між цими двома сусідніми народами. На закінчення свого привіту, д-р Абраціовскас теж висловив свою віру, що скоро настане день, коли поневолені Москвою народи порвуть кайдани неволі. По привітах представників, панна Ірина Бойко-Якіма, ліричний сопран, з великим чуттям при фортепіяновому супроводі п. Мері Е. Ачесон проспівала три пісні: „Un Bell Di Verdemo — from Madame Butterfly, by Puccini; „Нечай" муз. Січинського, і „My Hero — from The Chocole Soldier by Oskar Strauss. Друга частина програми була розпочата привітами представників від усіх чотирьох частин українських земель: наддніпрянців, галичан, буковинців і закарпатців. Першим виступив з привітом-заявою від наддніпрянців проф. Іван Розгін. Слідуючим промовцем виступив з привітом ред. Зенон Тарнавський від галичан. Від буковинців з привітом виступив адв. Іван Панчук і від закарпатців вітав присутніх п. Юрій Габода. Всі ті промовці в своїх привітах - заявах твердили, що не дивлячись на вікову неволю українського народу під чужими займанцинами, ввесь український нарід на всіх етнографічних українських землях прагнув і прагне тепер жити в своїй суверенній, Соборній, Українській Державі. Крім цього промовці зазначували, що на все зазіхання на наші землі наших сусідів, український нарід буде боронити своїх прав на цій землі всіми засобами. По привітах п. Дужий відчитав присутнім резолюцію, в якій засуджується теперішний стан, в якому знаходиться український нарід на рідних землях. Резолюція була прийнята присутніми одноголосно оплесками.

Накінці хар „Сурма" ще проспівав дві пісні: „Ой зійшла зоря" муз. Леонтовича і „Засяло сонце золоте" муз. І. Недільського. На закінчення свята тойже хор ООЧСУ і присутні проспівали український національний гимн: „Ще не вмерла Україна".

Омелян Каранець

ЗАКІНЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО РОКУ НАРОДНОГО ФОНДУ —31. БЕРЕЗНЯ 1953

Останній місяць для вплати Національного Датку та „Коляди" для залишенців.

До Українського Конґресового Комітету надійшли численні заяви з місць, з проханням відсунути закінчення фінансового року Народного Фонду на один місяць, себто до кінця березня 1953 р.

Головний мотив той, що січень місяць ц. р. був присвячений відзначенню 35 річниці проголошення державности України і Відділи Конґресового Комітету в багатьох місцевостях не встигли перевести наміченої збірки Національного Датку.

Крім того, у зв'язку з підготовою Звідомлення Українського Народного Фонду за три роки його існування (1950 1951, 1952), багато громадян бажають зложити свій Національний Даток за рік 1952.

З огляду на зазначене, а також беручи на увагу, що, у зв'язку з П'ятим Конґресом Американських Українців, збіркова акція Українського Народного Фонду в 1952 році зачалась на два місяці пізніше в порівнанню з роком 1951, Екзекутива Українського Конґресового Комітету ухвалила:

Закінчення фінансового року (1952) відрочити на один місяць, себто до 31 березня 1953 року.

Всіх громадян, що ще не зложили свого Національного Датку за рік 1952, Український Конґресовий Комітет закликає виконати свою громадську повинність бігом цього останнього місяця березня.

Український Конґресовий Комітет.

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКИХ ІМПРЕЗ

(Повідомлення Українського Конґресового Комітету).

Український Конґресовий Комітет раз-у-раз дістає листи з критикою та нарікананнями з приводу різних недотягнень, що мають місце підчас українських урочистих святкувань, академій, імпрез і подібних публічних виступів.

Про ці недотягнення, а часом і прикрі випадки немало пише й українська преса, одначе, здебільша, при кожній черговій імпрезі, всі помилки повторюються.

Тому деякі автори окремих листів звертаються до Конґресового Комітету з апелем, щоби Комітет уложив певні правила, яких треба дотримуватись при улаштуванню різного роду публічних виступів.

Все ж головні нарікання кореспондентів і авторів статей у пресі торкаються **основної хиби** всяких українських імпрез, а саме — занадто довгих промов і переладованости мистецької програми, що розтягають імпрезу на непомірно довгий час.

З приводу цих звернень та листів, Український Конґресовий Комітет має подати до загального відома наступне:

Комітет признає, що уложення та опублінування певних правил і засад, яких треба дотримуватися при улаштуванню імпрез, може мати своє немале значення, а тому ухвалив звернутись до наших фахівців сценічного та вокального мистецтва з пропозицією виробити певні засади та подати необхідні поради, взявши на увагу мету й характер українських імпрез, а також умови й можливості на місцях.

Що ж торкається головного болючого місця українських імпрез, а саме — їх часової розтяглости, то, в даному разі, Конґресовий Комітет уважає можливим подати деякі свої зауваження.

Отже — найголовніше: кожна імпреза має тривати не довше, як дві — дві з половиною години. І ніколи — чотири і п'ять. Довга імпреза перемучує людей, викликає поганий настрій, критику й нарікання, себто розминається з метою, що має на увазі кожна імпреза: дати яскравий образ тої чи іншої події, викликати мистецьку насолоду і залишити у глядачів та слухачів загальне додатнє враження і моральне задоволення.

Найчастішою й найприкрішою хибою кожної імпрези є **задовгі промови чи забагато промов.** І впорядчики імпрез завжди повинні звернути на цю небезпеку свою головну увагу. **Час промов мусить бути наперед стисло означений, з годинником перевірений і строго дотриманий.** Це стосується як своїх промовців, так і чужих гостей, Вони вповні зрозуміють звернену до них росьбу. Час тривання промови — привіту чи відкриття зборів — 5—10 хвилин, реферату — 20—25 хвилин. Тільки виключно цікаві й талановиті промовці чи наукові доповідачі можуть жадати для себе більшого часу, але місце їх виступів — на спеціяльних зборах та наукових засіданнях.

Що ж торкається звичайних промовців та референтів, на святочних урочистостях, то вони повинні пам'ятати, що своїм довгим рефератом псують не лише свій власний виступ, але й цілу імпрезу: публіка, перемучена й зденервована довгим рефератом, уже й дальшу — музикально-вокальну частину, — навіть в добрім виконанні, — сприймає апатично і в пригнобленому настрої і, навпаки, авдиторія, якій промовець не зіпсував настрою, навіть на слабшу мистецьку програму реаґує доброзичливо і бадьоро.

Стисло означений і твердо додержаний час тривання імпрези — головна передумова її успіху.

Український Конґресовий Комітет.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Конференція Мистецької Кураторії УВАН у ЗДА, присвячена пам'яті професора Василя Григоровича Кричевського, що відбулась 24-го січня 1953 року в Ню Йорку

Конференцію відкрив керівник Мистецької Кураторії УВАН у ЗДА проф. Д. Горняткевич і оголосив програму Конференції. На початку він згадав, що 8-го січня ц. р. помер член Мистецької Кураторії УВАН у ЗДА, Володимир Блавацький. Присутні вшанували пам'ять В. Блавацького однохвилинною мовчанкою.

Ведення Конференції проф. Д. Горняткевич передав голові Управи УВАН у ЗДА проф. М. Ветухову.

С. Литвиненко: „Спогади про спільну працю з проф. В. Г. Кричевським".

„Годі на одному вечорі оглянути творчість В. Г. Кричевського — почав доповідач, — бо мистець почав творити з 15-ти років і безперервно працював до смерти, що настала на 80-му році життя . . . Сьогодні я лише розповім про свої особисті зустрічі і співпрацю з В. Г. Кричевським".

Далі С. Литвиненко образно і жваво розповів, як в 1943 році він вперше познайомився з В. Г. Кричевським, коли воєнні події змусили мистця виїхати з Києва і він опинився у Львові. В той час у Львові повстала думка про створення Вищої Мистецької Школи, яку з політичних міркувань було названо „Вищою Образотворчою Студією". Проф. В. Г. Кричевського просили очолити цю студію, але він відмовився так само вперто, як то робив двадцять п'ять років перед тим у Києві, коли його в 1918 році прохали стати ректором ново-створеної Української Академії Мистецтв. Врешті проф. В. Г. Кричевський погодився очолити Образотворчу Студію у Львові з умовою, що з нього будуть зняті всі організаційні функції.

На перший заклик Студії відгукнулось 92 особи, що бажали б стати її студентами. Після іспитів було прийнято 72 студенти. Викладали в Студії — мистці В. Г. Кричевський, Бутович, Дмитренко, Малюца, Литвиненко, та ще кілька молодих мистців. Історію Всесвітнього Мистецтва погодився читати Митрополит Шептицький.

Студія існувала пів року. С. Литвиненко підкреслив, що протягом цього часу він зустрічався з В. Г. Кричевським 2-3 рази на тиждень. Ще раньше він чув від київських учнів Кричевського, що навчання під керівництвом цього мистця накладає на людину незгладимий знак. Тепер С. Литвиненко переконався на власні очі — який великий вплив був Кричевського на всіх, хто в нього вчився. Він нікому не накидав своїх поглядів, кожному давав можливість індивідуально підходити до розв'язання своїх мистецьких проблем. Він звичайно говорив студентам: „Так, як Ви робите можна робити, але щоб досягти того, що Ви хочете досягти, то краще б робити так і так . . ." І тоді показував, як би він зробив у даному випадку.

Далі С. Литвиненко розповів, що через воєнні події Студії довелось залишити Львів. Частина викладачів (Кричевський, Бутович, Перфецький, Литвиненко) та 9 студентів оселились у селі Лабові й на Лемківщині, де взялися розмальовувати церкву. Під керівництвом Крич. проробили реставраційну роботу. „Треба було дивуватися упертості мистця, — сказав С. Литвиненко, — в його стараннях переконати селян в потребі осушити будівлю церкви шляхом прокладення дренажних рівчаків. Врешті селяни все зробили за його вказівками і церква була цілком осушена. Розмальовували стародавніми засобами, самі робили рослинні фарби за рецептами Кричевського. Розмальовання церкви було майже закінчене, але через пів року цей чудовий пам'ятник мистецтва був зруйнований війною . . ."

Далі мистцям довелось рушати на Словаччину. Дорогою В. Г. Кричевському довелось пережити велику трагедію: на одній з залізничих станцій він втратив особистий архів. Пропали картини, нотатки, ескізи. Коли його дружина тяжко переживала цю втрату, мистець її потішав тим, що колись, може через багато років, втрачені матеріяли повернуться якимись способом до українських рук. Він дивився на цю сумну подію не як на особисте нещастя, а як на втрату для української культури і вірив, що ця втрата тимчасова.

С. Литвиненко сказав, що розлучився з Кричевським у Братиславі і більше з ним не бачився. Лише зрідка обос обмінювались листами.

В кінці свого виступу С. Литвиненко підкреслив, що до останнього дня В. Кричевський творив. Живучи у Венесуелі, він дав кілька образів навколишньої природи, але переважно жив своїми спогадами про Україну і виливав їх на полотно. У Венесуелі він дав ряд майстерних українських пейзажів, відтворюючи українську природу і українське сонце.

Д. Горняткевич: „Мистецька творчість проф. В. Г. Кричевського".

Доповідач сказав, що при своїх зустрічах з В. Кричевським, він прохав його розповісти про своє минуле і сьогодні він дещо зачитає з своїх тогочасних записів. Д. Горняткевич підкреслив великий вплив М. Грушевського на характер творчости В. Кричевського. Згадав також вплив Грінченка на молодого Кричевського.

Далі доповідач зачитав уривки з своїх записів про харківський період в житті Кричевського, що головно був присвячений архітектурі. Зокрема згадав про працю Кричевського в бюрі архітекта Шпігеля (на Основі) і ознайомлення Кричевського з багатою збіркою зразків англійського мистецтва, що належала Шпігелеві і зробила певний поштовх на діяльність і зацікавлення молодого мистця. Крім праці архітектора, Кричевський багато малював. Цікавився він археологією і у професора Сумцова вивчав український орнамент.

Великим мистецьким досягненням був проєкт Будинку Полтавського Земства, що зразу висунув Кричевського на видне місце. Крім того, він запроєктував кілька будівель в українському стилі.

Д. Горняткевич зупинився на подивугідній здібності Кричевського легко переходити від одного виду мистецтва до іншого. В 1907-09 роках він працював декоратором у Театрі Садовського. В 1910 році виконував графічні роботи для М. Грушевського, давши прекрасні зразки українського барокко. В той же час він любив малювати етюди, квіти. Надзвичайно швидко опанував техніку акварелі. Він не розлучався з фарбами, малював, відпочиваючи, наприклад подорожуючи на пароплаві. Він зробив цілий цикль етюдів до картини „Полтавський ярмарок".

В 1918 році всі його картини згоріли, разом з величезними мистецькими збірками, в будинку М. Грушевського, що його зруйнували большевики.

За часів української державности, Кричевський активно став на службу молодій державі. В домі Антоновича виникла думка про створення Української Академії Мистецтв. В цій Академії В. Кричевський брав активну участь. Пізніше він був ректором Мистецької школи в Миргороді. В 1923 році Кричевський був професором Мистецького Інституту в Києві. Він також розмальовував Київський Історичний Музей. Большевики критикували Кричевського за „націоналізм", але зважаючи на його майстерність, доручили йому окремі роботи. Так він робив проєкт пропам'ятного Шевченківського Музею в Каневі, але проєкт цей спотворений безконечними переробками за вказівками „згори".

Свої енциклопедичні знання з української історії, археології і етнографії, Кричевський приклав в кіно. Також він працював у прикладному мистецтві і в графіці.

Свою коротку доповідь Д. Горняткевич закінчив твердженням про те, що Кричевський був високо обдарованим мистцем, сильний духом і все життя його було присвячене своєму народові і його мистецтву. Своїми роботами Кричевський збагатив українське і світове мистецтво.

В. М. Павловський: „Останні роки життя В. Г. Кричевського".

Доповідач, що був особисто близько зв'язаний з Кричевським розповів, що перед останньою війною В. Кричевський завідував катедрою малювання архітектурного факультету Київського Художнього Інституту. Большевики хотіли вивезти його на схід, але Кричевський цього уник. Згодом він переїхав до Львова, втративши підчас цього переїзду частину свого архіву. У Львові погані матеріяльні обставини полегшувала допомога Митрополита Шептицького, який знав Кричевського від 1917 року і високо цінив його. У Львові Кричевський зробив кілька книжкових обгорток, брав участь в українській мистецькій виставці 1943 року та в організації образотворчої студії.

В 1944 році Кричевський жив у Лабовій коло Криниці. В дальшій дорозі він загубив дві скрині з матеріялами. Короткий час був у Братиславі, потім у Кіссінгені, Граці, жив недалеко від Відня. Потім він поїхав до Парижа, де проживав син Василя Григоровича — Микола. В Парижі довелось для заробітку братись за всяку роботу, але йому пощастило продати кілька картин та зробити кілька графічних праць. Він робив етюди Парижа, зробив проєкт пам'ятника українцям — учасникам французького резистансу.

На весні 1948 року Василь Григорович переїхав до Венесуелі, куди давніше переїхала його донька з чоловіком. Умови життя у Венесуелі були несприятливі через клімат. Очевидно думки мистця були на Україні, бо величезна більшість малюнків — краєвиди України й Криму. У Венесуелі Кричевський зробив також декорації для Наталки Полтавки і Запорожця за Дунаєм, зробив портрет Тараса Шевченка, плащаницю, образ Святої Покрови, брав участь у мистецьких виставках у Каракасі, в українських мистецьких виставках у ЗДА й в Канаді.

Останній рік діяльність серця Василя Григоровича послабла. Пізніше він захворів на мокрий плеврит. Помер 15 листопада 1952 року.

Л. Д.

Листування Редакції

ВШ. А. Б.: Ви бажали б вияснень до нашої вістки про причини змін в Управі ООЧСУ, які заіснували на загальних зборах тієї організації два тижні тому. Звичайно, як є зміна, то це може мати якісь причини, хоч — наскільки ми зорієнтовані — як нас поінформовано — причини змін в Управі ООЧСУ не означають жадної радикальної зміни ані в її відношенні до УКК чи загального американсько - українського життя. Це виходило виразно теж і з доповідей та дискусії під час зборів як і з резолюцій, в яких тільки підкреслено дальшу підтримку УКК, як теж продовжування дотеперішньої праці ООЧСУ, як суто американсько - української громадської організації. Отже немає жадних причин припускати, що зміна Управи в ООЧСУ означає щонебудь інше, як тільки звичайно й часто практиковану в усіх організаціях „зміну варти", що дуже часто виходить на користь організації.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 відбудуться в неділю, 15. березня, о год. 2:30 по полудні в У. Н. Домі. Просить членів прибувати чисельніше на збори і приєднувати більше членів до УНСоюзу. — В. Бутковський, рек. секр.

UTICA, N. Y. — Branch 483, will hold a meeting March 14, at 7:00 P.M.. We urge all members to attend at St. Peters & Pauls Church Hall, First and Catherine Sts. — E. Kaminski, Sec.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. березня, точно о год. 4. по полудні, в залі церковній. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. — Уряд відділу.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. „Мир" відділ 324 повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 14. березня, о год. 8. ввечорі. Просимо всіх членів прийти і вирівнати залеглі вкладки. — А. Горохівський, предс.; Н. Бурак, кас.; І. Струк, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 421 матиме збори в суботу, 14. березня, в год. 8. на Укр. залі. Проспект вул. Просимо всіх членів приходити на збори. — І. Наконі, предс.; М. Шипінка, кас.; Ю. Береза, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 367 відбудуться в неділю, 15. березня в год. 1:30 по полудні, у церковній залі. Просяться всі члени прибути на збори, бо є важні справи до вирішення. Рівнож проситься, щоб члени зложили свої датки на Союзівку. — М. Сорохтей, предс.; М. Мельник, кас.; В. Попович, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379 повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 15. березня в Союзовій залі 845 N. Western Ave., о год. 12:30. Просяться членів прийти на час і вирівняти свої залеглости. Суспендовані члени, які прийдуть і заплатять свій довг, будуть наново приняті. — Г. Бобик, предс.; І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться в неділю, 15. березня, о год. 2. по полудні, в Домі Лісного. — І. Шегера, предс.; Д. Федина, кас.; М. Лісний, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. Запорозька Січ, від. 75 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. березня, о год. 1. по полудні, в У. Н. Домі, 4655 Мартін вул. Присутність всіх членів на зборах обов'язкова. Довгуючих членів проситься вирівняти свої довги. — В. Зубар, рек. секр.

ОМАГА, НЕБ. — Тов. „Карпати", від. 356, подає до відома, що річні збори відділу відбудуться в неділю, 15. березня, зараз по великій Службі Божій, в церковній залі. Просяться всіх членів явитися точно в означений час, вислухати звітів Управи і Контрольної Комісії та вибрати Управу на 1953 рік. — М. Воробець, голова, О. Приди, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляється членів відділу 204, що місячні збори відбудуться в суботу, 14. березня, в галі 334 Іст 14 вул., о год. 8. ввечорі. Уряд та комітет пікніку просить конечно прибути в повному складі перед отворенням цих зборів. Пригадується членам, що почавши від лютого, цр. вкладки збираємо від год. 7-9 ввечорі що другої суботи по першім і четвертої, не як минулого року що суботи. — П. Марко, предс.; І. Крочак, кас.; В. Гасій, фін. секр.; Г. Вакуменко, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Квартальні збори „Дністра" від. 361 відбудуться в суботу, 14. березня, о год. 8 ввечорі, в домівці 119 Avenue A. У програмі зборів звіти (фінансовий, опікунів хворих, діяльности домівки), підприємства, - кореспонденція, біжучі справи. Проситься членів прибути на збори обов'язково. Перед зборами приймається членські вкладки. Можна також виплачувати книжки. — М. Матвійчук, голова; П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, кас.; В. Варагура, рек. секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Квартальні збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 220 відбудуться в суботу, 14. березня, в год. 8. ввечорі в парохіяльній галі, 4950 Поляйна вул. Просяться всіх членів бути присутніми на зборах в дуже важній справі для всіх членів. Член, що не явиться хай опісля не нарікає, що йому заподіяно кривду, бо більшість присутніх членів мають право переголосувати важну справу. — Гр. Гаврилюк, предс.; Е. Влідий, кас.; Гр. Гарасим, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 276 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. березня, в год. 1:30 по полудні. Просяться всіх членів прибути на ці збори як найчисленніше. Маємо вирішити дуже важні справи. М. Шебінський, предс.; И. Білик, секр.-кас.; С. Редеґен, фін. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Українська Січ, від. 170 повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 15. березня в У. Н. Домі 183 Fleet St., в год. 6. вечорі. Проситься залеглих членів прийти обов'язково і вирівнати свої вкладки. Деякі члени змінюють свої адреси, а відділовому секретарю не повідомляють, тому не знаємо, де післати повідомлення платничі. Проситься негайно прислати адреси до: John Hrabar, 245 Liberty Avenue, Jersey City, N. J.

Посмертна Згадка

ОЛЕНА ФІЗИР, членкиця Сестр. Рож. Пресв. Богородиці, від. 36 УНСоюзу в Рочестер, померла по довгій недузі 6. лютого 1953 р. Прожила 66 років. Покійна родилася в селі Земплинська, Чехословаччина. До УНСоюзу вступила 1929 р. Полишила в смутку синів: Івана, Петра і Василя і дочки: Марію, Анну і Гелен та зятів, невістку і 7 внуків. Похорон відбувся 10. лютого з похоронного заведення при участи Родини, членів і знайомих до греко-кат. церкви св. Йосафата, а відтак на цвинтар Holy Cemetery. — В. Й П.!

С. Гунька, секр.

ТАРЗАН, ч. 3025. Немає компромісу.

„В селі Гассана, торговця невільниками, Тарзане бвано", висловлювалася Мюза, „знаходиться багато злих людей. А нас тільки троє".

„Трос", зауважив Мовіро, „часто рівняються багатьом, коли Тарзан бвана є одним із трьох".

„Чому Гассан вбив твого пана?", допитував Мювіро. „Тому", вияснювала Мюза, „що він не був би продав наших молодих людей в неволю".

„Ми недалеко від Гассанового села", зауважив Тарзан. „Ми дійдемо до нього завтра при заході сонця".